

СТАНОВИЩЕ

от д-р Петя Начева Осенова, професор в СУ „Св. Кл. Охридски“

на материалите, представени за участие в конкурс
за заемане на академичната длъжност **„професор“**
на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“

по: област на висше образование 2. Хуманитарни науки

професионално направление 2.1 Филология

(Съвременен български език)

В конкурса за „професор“, обявен в Държавен вестник, бр. 98 от 19.11.2024 г. и в интернет-страница на Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ за нуждите на Катедрата по български език към Филологическия факултет, като кандидат участва доц. д-р Красимира Ангелова Чакърлова от Катедрата по български език към Филологическия факултет, ПУ „Паисий Хилендарски“

1. Общо представяне на процедурата и кандидата

Със заповед № РД-22-438 от 18.02.2025 г. на Ректора на Пловдивския университет „Паисий Хилендарски“ (ПУ) съм определена за член на научното жури на конкурс за заемане на академичната длъжност **„професор“ в ПУ** по област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1 Филология (Съвременен български език), **обявен за нуждите на Катедрата по български език към Филологическия факултет.**

За участие в обявения конкурс е подал документи **единствен кандидат:** доц. д-р Красимира Ангелова Чакърлова от Катедрата по български език към Филологическия факултет, ПУ „Паисий Хилендарски“.

Представеният от доц. д-р Красимира Ангелова Чакърлова комплект материали на електронен носител е в съответствие с Правилника за развитие на академичния състав на ПУ и включва всички необходими документи.

Доц. д-р Красимира Ангелова Чакърлова е приложила общо 16 научни труда, от които 1 монография, 1 учебно помагало, 4 статии в реферирани издания и 10 статии в нереферирани издания с научно рецензиране. Всички предоставени трудове се приемат за рецензиране, тъй като не повтарят разработки от минали процедури.

Професионалното израстване на доц. Чакърва е изцяло свързано с ПУ „П. Хилендарски“. През 1989 г. тя завършва българска филология там, после през 2000 г. придобива образователната и научна степен „доктор“ по съвременен български език. От 1993 г. започва работа като асистент, а през 2006 г. заема длъжността „доцент“. Трябва да се отбележи, че в периода 2006 - 2016 г. доц. Чакърва е директор на Департамента за езиково обучение, физическо възпитание и спорт към Университет по хранителни технологии – гр. Пловдив, Център по езиково обучение. Също така тя е била заместник-декан на Филологическия факултет на ПУ „Паисий Хилендарски“ (мандат 2011 – 2015 г.) и продължава в нов мандат и понастоящем (от 2023 г.). Кандидатката е участвала в над 15 научни проекта. Този факт също е показателен за нейната изключителна академична активност.

Познавам доц. Чакърва повече от 10 години и имам отлични лични впечатления за нея като сериозен и задълбочен учен, като вдъхновител на редица успешни образователни инициативи (олимпиада по морфология, конференция за студенти и млади учени, клуб по морфология), като прекрасен колега и човек и изключително харизматичен преподавател.

2. Обща характеристика на дейността на кандидата

Учебно-педагогическата дейност на доц. Чакърва е впечатляваща. Тя преподава богата палитра от дисциплини, сред които: *Морфология на съвременния български език, Българска аспектология, Съпоставителна аспектология, Функционална граматика, Увод в редактирането, Езикът на медиите, Редактиране на преводен текст, Бизнес комуникации*. Дълги години е преподавала български език на чуждестранни студенти. Ръководител е на Лингвистичния клуб “Проф. Борис Симеонов” в ПУ “Паисий Хилендарски” от 2001 г. досега. Автор е на идейния проект и е от основните организатори на общофакултетската олимпиада по българска морфология, провеждана ежегодно от 1999 г. насам. Основен организатор е на Националната научна конференция за студенти и докторанти, провеждана ежегодно в Пловдив от 1999 г. насам. Трябва да подчертая, че тази конференция се превърна в основен форум за подготовка и бъдещо развитие на талантиливи млади филолози и в любимо събитие на поколения българи.

Всички представени от кандидатката публикации са без съавторство. Те са оригинални и представят идеите и разработките на доц. Чакърва. Статиите са 14 на брой, от които 4 в индексирани издания. 13 статии са публикувани в сборници (научни трудове, юбилейни и от конференции), като една статия от конференция е публикувана в чужбина. Една статия от всичките е публикувана в научно списание. В съдържателно отношение статиите са посветени на проблемите в морфологията като доста богато и сложно езиково равнище в нашия език. Те разглеждат явленията: от теоретична гледна точка (*Още веднъж по въпроса за*

морфологичния статут на българските детерминативи, Към въпроса за типологията на функционално-семантичните полета в съвременния български език, Формално-семантична характеристика на съществителните имена от общ род в съвременния български език, За статута на конструкциите от типа съм + минало страдателно причастие, За един специфичен случай при употреба на бройни числителни имена в съвременния български език, Още веднъж за пасивния кондиционал в съвременния български език, Към въпроса за структурата на функционално-семантичното поле на генеричността в съвременния български език, Лексикални и синтактични средства за изразяване на умозаключителна модалност в съвременния български език) – тези статии попадат в следните груп приноси: формулиране или обосноваване на нова теория или хипотеза; доказване с нови средства на съществени нови страни на вече съществуващи научни области, проблеми, теории, хипотези; с оглед на обучението по български език за чужденци (*За някои специфични проблеми при преподаването на глаголния вид (с оглед обучението по български език като чужд, Към въпроса за преподаването на категорията вид на глагола в българския език и усвояването ѝ от чужденци)*) – тези статии попадат в следната група приноси: доказване с нови средства на съществени нови страни на вече съществуващи научни области, проблеми, теории, хипотези; или в контрастивен план (*Към въпроса за функционалните еквиваленти на българския конклузив в сърбохърватския език, Типология на оптативните конструкции в българския, руския и полския език, Българският перфективен имперфект и неговите аналози в руския език, Наблюдения върху употребата на неизменяеми думи от турски произход в съвременния български език)*) – тези статии попадат в следната група приноси: създаване на нови класификации, методи, конструкции, технологии; получаване на потвърдителни факти. Доц. Чакърова неизменно и успешно прилага теоретичната рамка на Пловдивската езиковедска школа с доайен проф. Иван Куцаров. Затова смятам, че тя е не само пример за влиятелен учен в областта на българската и съпоставителната морфология, но и пример за успешен представител на влиятелна и доказала се във времето езиковедска школа.

Внимание заслужава и второто издание на помагалото по българска морфология. Авторката представя не само набор от практически задачи, но и теоретични разработки по дискуссионни проблеми, в които споделя своята гледна точка към тях. Не на последно място тематично е добавена и осъвременена библиография. Така доц. Чакърова показва не само умения да създава аргументиран научен текст и да моделира успешно българската морфология, но и да прилага своите идеи в практическия план на обучението.

Научният труд, с който доц. Чакърва участва в процедурата, е: *Чакърва, Красимира. Категорията вид на глагола в съвременния български език. Пловдив: Университетско издателство „Паисий Хилендарски”, 2025, 188 с. ISBN 978-619-281-013-9.*

Темата на труда е категорията вид на глагола в съвременния български език. Тази категория, макар и обща за всички славянски езици, има своите особености във всеки един от тях. Доц. Чакърва разглежда вида като тричленна категория, основна за по-общата сфера на аспектиалността. Основен принос в монографията е подробното и задълбочено разглеждане на функционално-семантичното поле на аспектиалността в българския език. Дефиницията за категорията вид е ревизирана и допълнена с комплексната повторителност. Фокус е поставен на особеностите на имперфективите, перфективите и граматичните итеративи. В този смисъл работата е релационна и разглежда връзките между явленията, което важно за разбирането на граматическите явления в техния контекст. Солидаризирам се с неприемането на идеята за видова дефективност на безпредставячните имперфективи. Приносно е изследването на допълнителните значения на свършения вид (конкретност, ефективност и еднократност). Значимо е наблюдението за неточното използване на термина „вторичен имперфектив“ при итеративите поради факта, че не всички глаголи са вторични, но има ограничение на използването им в несвършен вид. Проблематиката за вторичните имперфективи не е цялостно разработвана в българската аспектиология, но представените в монографията наблюдения дават много добра основа и за бъдещи изследвания. Разгледани са също така употребите на глаголите в трите вида, включително и в тяхното взаимодействие с категориите време, таксис, вид на действието. Приемам за основателни и твърденията на авторката, че вместо за конкуренция между глаголните видове е по-коректно да се говори за транспозиция, защото много често се променя гледната точка и стилистичната натовареност на изказването.

Доц. Чакърва е представила 24 цитирания на нейни публикации. Цитиранията са само в български издания, но прави впечатление, че са в публикациите на голям брой колеги, работещи в различни академични институции. Със сигурност мога да потвърдя, че изследванията и идеите на кандидатката са оказали и продължават да оказват значително влияние върху българската граматическа наука.

3. Критични забележки и препоръки

Нямам критични бележки към научната продукция и дейността на доц. Чакърва.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Документите и материалите, представени от доц. д-р Красимира Ангелова Чакърва **отговарят на всички** изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република

България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и съответния Правилник на ПУ „Паисий Хилендарски“.

Кандидатката в конкурса е представила **значителен** брой научни трудове, публикувани след материалите, използвани при защитата на ОНС „доктор“ и заемането на академичната длъжност „доцент“. В работите на кандидатката има оригинални научни и приложни приноси, които са получили признанието на колегията. Теоретичните разработки на доц. Чакърва имат практическа приложимост, като част от тях са пряко ориентирани към учебната работа. Научната и преподавателската квалификация на доц. Чакърва **е несъмнена**.

Постигнатите от доц. Чакърва резултати в учебната и научно-изследователската дейност **напълно** съответстват на минималните национални изисквания на ЗРАСРБ.

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, намирам за основателно да дам своята **положителна** оценка и да препоръчам на Научното жури да изготви доклад-предложение до Факултетния съвет на Филологическия факултет за избор на доц. д-р Красимира Ангелова Чакърва на академичната длъжност „професор“ в ПУ „Паисий Хилендарски“ по: област на висше образование 2. Хуманитарни науки, професионално направление 2.1 Филология (Съвременен български език).

10.04.2025 г.

Изготвил становището:
(подпис)

проф. д-р Петя Осенова